

A 1865/kultur

Käsittelijä Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunnan mietintö, joka koskee jäsenehdotusta geoblokkauksen vähentämisestä

Ehdotus

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

*että yleisradioyhtiöiden digitaalisten tv-palvelujen geoblokkausta vähennetään Pohjoismaiden välillä, kuten raportissa *Nordisk TV på tværs af grænser* ehdotetaan.*

että Suomen ja Ruotsin hallitukset löytävät ratkaisun, jonka myötä ahvenanmaalaiset saavat pääsyn SVT Playn tarjontaan.

Taustaa

Hyvä tapa edistää pohjoismaisten kielten ja kulttuurien ymmärtämistä on varmistaa naapurimaiden tv-lähetysten näkyvyys, niin perinteisten eli lineaaristen kuin tilauspalvelujenkin tarjoamien tv-ohjelmien. Pohjoismaisten tv-ohjelmien kysyntä on suurta sekä globaalisti että paikallisesti.^[1] Geoblokkaus vaikeuttaa edelleen naapurimaan TV-ohjelmien katsomista, mukaan lukien erilaiset suoratoistopalvelut ja uutislähetykset. Tällaiset rajaesteet on poistettava, jotta Pohjoismaiden asukkaat voivat katsoa naapurimaiden tv-ohjelmia. Järjestelmässä on luonnollisesti huomioitava tekijänoikeudet niin, että tekijöille maksetaan asiaankuuluvat korvaukset. Näin tekijätkin saavat ohjelmilleen laajemman kohdeyleisön Pohjolassa.

Keskiryhmä on tehnyt aikaisemmin (2017) jäsenehdotuksen geoblokkauksen poistamisesta. Pohjoismaiden ministerineuvosto tilasi sen perusteella tutkimuksen Lauritzen Consulting-konsulttiyritykseltä. Tammikuussa 2019 julkaistussa raportissa [Nordisk tv på tværs af grænser](#) (Pohjoismaista tv:tä yli rajojen) esitettiin viisi ehdotusta geoblokkauksen vähentämiseksi.

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle raportin ”Pohjoismaista tv:tä yli rajojen” sisältämien viiden suosituksen toteuttamista. Jäljempänä on kooste suosituksista. Lisätietoa on raportin sivuilla 48–53.

---

^[1] <https://www.filmtake.com/streaming/streaming-in-scandinavia/>

Raportin viisi suositusta:

1. Yleisradioyhtiöiden tulisi käyttää ohjelmissa maakohtaisia estoja vain välttämättömissä tapauksissa.

Raportin laatijat toteavat, että yleisradioyhtiöiden käyttämien maakohtaisten estojen laajuus vaihtelee suuresti eri Pohjoismaissa. Maiden väliset erot herättävät epäilyksen siitä, että jotkut maat käyttävät maakohtaisia estoja myös silloin, kun se ei ole välttämätöntä. Syytä eroihin ei tiedetä, mutta raportin laatijoiden mielestä asiassa on parantamisen varaa. Yleisradioyhtiöiltä olisikin hyvä saada vuosittain selvitys siitä, kuinka paljon ja mistä syystä maakohtaisia estoja on käytetty. Se antaisi yleisölle mahdollisuuden seurata kehitystä, ja samalla yleisradioyhtiöt saisivat käsityksen siitä, käyttävätkö ne maakohtaisia estoja turhaan. Raportissa ei kuitenkaan suositella maakohtaisten estojen poistamista kokonaan. Myös taloudelliset intressit ja seuraukset olisivat liian suuret.

2. Pohjoisvisiossa tehtävää yhteistuotanto- ja ohjelmavaihtoa voitaisiin kehittää.

Pohjoisvisio on vuonna 1959 perustettu Pohjoismaiden yleisradioyhtiöiden yhteistyöelin. Yhteistyön tavoitteena on tukea ja vahvistaa Pohjoismaiden yleisradioyhtiöitä yhteistuotantojen, ohjelmavaihdon, formaattiyhteistyön ja tiedonvaihdon avulla. Pohjoisvision jäsenet voivat hakea Pohjoisvision rahastosta tuotanto- ja kehitystukea. Yhteistuotantojen määrä on kasvanut (yhteistuotettujen ohjelmien määrä oli vuonna 2020 toiseksi suurin vuoden 2013 jälkeen¹), mutta vaihdettujen ohjelmien määrä laskee jatkuvasti. Ohjelmavaihtoa on siis varaa lisätä.

3. Televisio-ohjelmien jakeluyhtiöiden tulisi jatkaa naapurimaiden kanavatarjonnan laajentamista.

Raportin mukaan Norjan, Tanskan ja Islannin televisio-ohjelmien jakeluyhtiöiden perustarjonnassa on naapurimaiden televisiokanavia. Kuluttajat katsovat kuitenkin televisiota yhä enemmän tilauspalveluna tietokoneiltaan tai tableteiltaan. Jos naapurimaiden tv-ohjelmia halutaan esittää tilauspalveluissa, tarjonta on paketoitava ja sitä on markkinoitava eri tavalla. Saatavuus voi parantua vain, jos oikeudet on hankittu, jolloin katsojien tulee olla valmiita maksamaan ohjelmista markkinahinta samalla kun oikeudenhaltijoiden on tarvittaessa tingittävä vaatimuksistaan. Tämä vaatii yleisradioyhtiöiden, oikeudenhaltijoiden ja jakeluyhtiöiden välistä vuoropuhelua paketoinnista, markkinoinnista ja oikeuksien hankkimisesta.

4. Pohjoismaat voivat varmistaa tekijänoikeudet, joissa otetaan huomioon tilauspalveluiden jakelu.

Kaikissa Pohjoismaissa on vakiintunut sopimuslisenssikäytäntö, jonka ansiosta naapurimaiden perinteiset tv-lähetykset voidaan lähettää edelleen. Laajennetun satel-

---

¹ https://www.nordvision.org/fileadmin/user_upload/Nordvision_2020-2021_Skandinavisk_low.pdf

liitti- ja kaapelidirektiivin täytäntöönpano edellyttää nyt mailta tekijänoikeuslainsäädännön muutosta. Raportin mukaan sen vuoksi olisi hyvä varmistaa, että pohjoismaisten tv-ohjelmien saatavuutta tilauspalveluissa voidaan säädellä yhteisillä sopimuksilla.

5. Pohjoismaiden tulee panna EU:n satelliitti- ja kaapelidirektiivin muutos nopeasti täytäntöön.

EU teki huhtikuussa 2019 päätöksen satelliitti- ja kaapelidirektiivin soveltamisalueen laajentamisesta. Direktiivin myötä käyttöön tulee alkuperämaan periaate, jonka mukaan oikeudet on selvitettävä ainoastaan alkuperämaassa. Vaikka direktiivi koskeekin vain uutis- ja ajankohtaisohjelmia, pääsy pohjoismaisiin tilauspalveluihin kuitenkin laajenee, kunhan direktiivi on pantu täytäntöön kansallisesti. EU-direktiivit tulee soveltaa kansalliseen lainsäädäntöön tavallisesti kahden vuoden kuluessa. EU:ssa jäsenenä olevista Pohjoismaista vain Ruotsi on tähän mennessä sisällyttänyt direktiivin kansalliseen lainsäädäntöönsä.

Valiokunnan näkemykset

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta ymmärtää, että yleisradiokanavien Pohjoismaiden välisen saatavuuden parantaminen on hyvin monimutkainen kysymys. Valiokunta ymmärtää myös, että yleisradioyhtiöiden suurimpana haasteena ovat Googlen, Netflixin ja Applen kaltaisten globaalien mediayhtiöiden epäreilut kilpailuedut, joiden perusteella ne eivät jaa avoimesti tietoa algoritmeistään tai maksa veroja.

Tästäkin huolimatta valiokunnan mielestä yleisradioyhtiöiden haasteisiin on tartuttava lisäämällä pohjoismaista yhteistyötä ja parantamalla Pohjoismaiden asukkaiden pääsyä yleisradiokanavien tarjontaan. Vaikka yleisradioyhtiöt käyttävät maakohtaisia estoja ainoastaan silloin, kun se on tekijänoikeuksien kannalta välttämätöntä, valiokunnan mielestä niiden olisi esitettävä vuosittain tilastoja maakohtaisten estojen käytöstä. Siten Pohjoismaiden neuvosto voisi säännöllisesti seurata kehitystä.

Pohjoisvisio-yhteistyö on kouluesimerkki pohjoismaisesta yhteistyöstä parhaimmillaan. Pohjoisvision vuosiraportista käy ilmi, että yhteistuotantojen määrä on kasvussa, mutta ohjelmavaihtojen määrä laskee jatkuvasti. Valiokunnan toiveena on, että Pohjoisvisio onnistuu kääntämään suuntauksen ja lisäämään siten kotimaisten tuotantojen saatavuutta muissa Pohjoismaissa. Pohjoisvision mukaan nuorille suunnatuissa yhteistuotannoissa vaikuttaisi olevan kehittämispotentiaalia, mitä valiokuntakin pitää toivottavana.

Valiokunnan mielestä nuorten altistaminen Pohjoismaiden kielille ja kulttuurille on ratkaisevan tärkeää, jotta he kiinnostuisivat opinnoista ja/tai työskentelystä toisessa Pohjoismaassa. Nuorten tehtävänä on viedä pohjoismaista yhteistyötä eteenpäin. Pohjoismaisen yhteistyön visio 2030, jonka mukaan Pohjolasta tulee maailman kestävin ja integroitunein alue, voi toteutua ainoastaan innostamalla nuoria mukaan yhteistyöhön.

Valiokunta myöntää, ettei haasteeseen ole vain yhtä ratkaisua. Jos nuorten kiinnostusta Pohjoismaihin halutaan lisätä esimerkiksi pohjoismaisen televisiotarjonnan avulla, työn on oltava laaja-alaista ja siinä on otettava huomioon ohjelmavaihdot, markkinointi, paketointi ja pohjoismaiset sopimuslisenssit. Kuten raportissakin todetaan: ”Parempi saatavuus ei kuitenkaan synny itsestään, ja on myös varsin mahdollista, että yleisradiokanavien pohjoismainen tarjonta supistuu. Jo pelkän kiinnostuksen säilyttäminen pohjoismaista televisiotarjontaa kohtaan vaatii ponnisteluja – niin poliittisilta päättäjiltä kuin alan kaikilta toimijoilta.”

Lisäksi valiokunnan tiedossa on, että pyrkimyksenä on ollut löytää keinoja, jotta ahvenanmaalaiset saisivat pääsyn Ruotsin SVT Playn tarjontaan. Tätä haastetta on kuvattu raportin sivuilla 34–35. Raportin mukaan myös Suomen hallitus on ollut mukana etsimässä ratkaisuja. Valiokunta suosittaa siksi, että Suomen ja Ruotsin hallitukset tehostavat toimiaan ratkaisun löytämiseksi.

Pohjolassa 7. syyskuuta 2021

Anna Kolbrún Árnadóttir (Mifl)

Camilla Gunell (ÅSD)

Daniel Riazat (V)

Edmund Joensen (sb)

Heidi Viljanen (sd.)

Henrik Møller (S)

Jorodd Asphjell (A)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Angelika Bengtsson (SD)

Lars Mejern Larsson (S)

Marianne Synnes Emblesvåg (H)

Mikko Kinnunen (kesk.)

Norunn Tveiten Benestad (H)

Riikka Purra (ps.)

Varauma

Konservatiivinen ryhmä esittää päätökseen varauman ja ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto ei jatka *geoblokkauksen vähentämistä* koskevan jäsenehdotuksen (A 1865/kultur) käsittelyä.